

The Importance of Cognitive Characteristics in Elementary Children's Online Learning with Emphasis on the Role of Parental Mediation

اهمیت ویژگی‌های شناختی در یادگیری آنلاین کودکان دبستانی با تأکید بر نقش میانجی‌گری والدین

فاطمه صادق نژاد* دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. fatemesadeghnezhad@iau.ir

چکیده:

Abstract

In recent years, the remarkable growth of online spaces and the expansion of remote education have increasingly immersed children in digital environments. This shift has redefined the role of parents in managing, guiding, and supporting their children's academic progress, placing it under greater scrutiny. Statistics indicate that over ۸۰٪ of elementary school students in communities with adequate internet access have experienced online learning, and at least ۶۰٪ of families acknowledge that their children's media behaviors are directly shaped by parental intervention and supervision styles. Given this context and significance, the present study examines the mediating effects of parental mediation and children's cognitive characteristics on their online learning performance. The methodology employed standardized latent profile analysis to determine cognitive styles and the Go/No-Go task to assess self-control. Participants comprised ۹۶ boys and girls aged ۶ to ۱۲ years, recruited in a quasi-experimental design manipulating cognitive style, levels of parental mediation (low vs. high), and self-control (low vs. high). Results revealed that parental mediation and children's cognitive characteristics significantly influence online learning performance. Children with an independent cognitive style, particularly under low mediation conditions, exhibited superior learning outcomes. Furthermore, children's self-control ability interacted with parental mediation levels to determine performance; under low mediation, children with high self-control outperformed those with low self-control. Additionally, active parental mediation demonstrated greater advantages over restrictive approaches in enhancing learning, especially for children with low self-control.

Key words: Cognitive Characteristics, Child Learning, Parental Mediation.

در سال‌های اخیر، با رشد چشمگیر فضای آنلاین و گسترش آموزش غیرحضوری، کودکان بیش از پیش در محیط‌های دیجیتال فعال شده‌اند. این تحول باعث شده است نقش والدین در مدیریت، هدایت و حمایت تحصیلی بازتعریف شده و بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. آمارها نشان می‌دهد که بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموزان ابتدایی در جوامعی که دسترسی مناسبی به اینترنت دارند، تجربه یادگیری آنلاین را داشته‌اند و حداقل ۶۰ درصد خانواده‌ها اذعان دارند که رفتارهای رسانه‌ای فرزندان به‌طور مستقیم تحت تأثیر نحوه مداخله و نظارت والدین شکل گرفته است. بنابه همین هدف و اهمیت است که این مطالعه تلاش دارد که به بررسی آثار میانجی‌گری والدین و ویژگی‌های شناختی کودکان بر عملکرد یادگیری آنلاین آنان توجه نماید. روش تحقیق شامل آزمون‌های استاندارد شکل‌های نهفته برای تعیین سبک‌شناختی و Go/No-Go برای سنجش خودکنترلی بود. شرکت‌کنندگان ۹۶ دانش‌آموز دختر و پسر از گروه سنی ۶ تا ۱۲ ساله بودند که در یک طرح شبه آزمایشی متغیرهای سبک‌شناختی، و میزان میانجی‌گری والدین (کم و زیاد) و همچنین خودکنترلی (پایین و بالا) مشارکت داشتند. نتایج نشان داد که میانجی‌گری والدین و ویژگی‌های شناختی کودکان بر یادگیری آنلاین تأثیر قابل توجهی دارند. کودکان با سبک‌شناختی مستقل به‌ویژه در شرایط میانجی‌گری کمتر، یادگیری بهتری داشتند. همچنین توانایی خودکنترلی کودکان در تعامل با میزان میانجی‌گری والدین نقش مهمی در تعیین عملکرد داشت؛ در میانجی‌گری کمتر، کودکان با خودکنترلی بالا بهتر از کودکان با خودکنترلی پایین عمل کردند. علاوه بر این، میانجی‌گری فعال والدین نسبت به روش محدودکننده مزیت بیشتری در بهبود یادگیری داشت، مخصوصاً برای کودکان با خودکنترلی پایین.

واژگان کلیدی: ویژگی شناختی، یادگیری کودک، میانجی‌گری والدین.

مقدمه

در سال‌های اخیر به سبب رشد فضای آنلاین و گسترش یادگیری غیرحضوری، کودکان بیش از گذشته در محیط‌های دیجیتال فعال شده‌اند و این روند موجب شده نقش والدین در مدیریت، هدایت و حمایت تحصیلی نیازمند دقت و بازتعریف اساسی گردد (وایکنبرگ^۱ و همکاران، ۱۹۹۹ و لیونگستون^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). در این میان با مرور آمارهای موجود می‌توان عنوان کرد که دسترسی به اینترنت افزایش یافته است به نحوی که بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموزان ابتدایی در کشورهایی با دسترسی مطلوب به اینترنت، تجربه یادگیری آنلاین دارند. همسو با این روند رو به رشد استفاده از اینترنت بیش از ۶۰ درصد خانواده‌ها اذعان دارند که رفتارهای رسانه‌ای فرزندان‌شان به‌طور مستقیم تحت تأثیر نحوه مداخله و نظارت والدین توسعه می‌یابد (چن و شی^۳، ۲۰۱۹). مبحث یادگیری از اینترنت در واقع تنها به نظارت والدین محدود نمی‌شود بلکه بیشمار معیار و مولفه را در خود محیط دارد و از طرفی از بیشمار مولفه نیز اثر می‌پذیرد دلایل چنین روند را می‌توان بیش از هر چیزی وابسته به این نکته دانست که مبحث یادگیری کودکان یک مبحث مجرد و تک بعدی نیست. در تعریفی مجمل می‌توان چنین عنوان داشت که یادگیری کودکان به فرآیند کسب دانش، مهارت‌ها و نگرش‌ها در بستر آموزش آنلاین گفته می‌شود که با استفاده از فناوری‌های دیجیتال برای فهم بهتر و مشارکت فعال صورت می‌گیرد (لینوگستن^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). بر مبنای این تعریف می‌توان چنین بیان داشت که یادگیری آنلاین مترادف با سطح دستاوردهای تحصیلی، میزان مشارکت فعال، رضایت، خودکارآمدی دانش‌آموزان بر بستر رسانه‌های دیجیتال است (لیو و گینتر^۵، ۱۹۹۹).

این مولفه می‌تواند تحت تأثیر توانایی شناختی دانش‌آموزان دستخوش تغییر گردد. توانایی که در واقع شامل مهارت‌هایی مانند سبک یادگیری، خودکنترلی، توجه و حافظه است که تعیین‌کننده نحوه پردازش و استفاده کودکان از اطلاعات آموزشی هستند (ویخن، گوندگورگ^۶، ۱۹۸۱). از سویی توانایی شناختی تنها مولفه اثر گذار محسوب نمی‌شود. بلکه حضور و نقش والدین و خانواده نیز می‌توانند در این بین اثر گذار باشند. نقش والدین در واقع مجموعه‌ای از رفتارهای حمایتی، نظارتی و آموزشی است که والدین برای کمک به یادگیری کودکان به کار می‌برند، (کولر^۷ و همکاران، ۱۹۱۶). اگر چه میانجی‌گری والدین نقش تعیین‌کننده محسوب می‌شود اما در نهایت این توانایی شناختی کودکان است که تعیین‌کننده نوع و اثربخشی میانجی‌گری والدین است، بدین معنا که تعامل والدین با توجه به ویژگی‌های شناختی کودک باید تغییر کند تا یادگیری آنلاین بهینه شود. مبتنی بر چنین تعاریفی است که در اغلب مطالعات وابسته به نقش والدین می‌توان سه نوع نقش را در میانجی‌گری والدین تعریف کرد که شامل: میانجی‌گری آموزنده (تعامل فعال)، محدودکننده و مشارکتی یا همراهانه است (ویکنبرگ، ۱۹۹۹).

باید در نظر داشت که این سه بعد بیش از همه متأثر از ابعاد فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی خانواده‌ها تعریف می‌شود. در تعریف میانجی‌گری آموزنده با تعامل فعال، هنگامی است که والدین ضمن بحث، پرسشگری و تشویق به تفکر انتقادی، درک مفاهیم و فرایندهای یادگیری فرزند را تعمیق می‌بخشند (تورس^۸ و همکاران، ۱۹۱۶). والدین در این رویکرد اغلب الگوهای استدلال، ربط‌دهی تجربیات پیشین و ارائه بازخورد مستقیم را مورد توجه قرار می‌دهند. این نوع میانجی‌گری بیشترین اثر را بر کودکان با سبک یادگیری مستقل دارد و به توسعه سواد رسانه‌ای، حافظه و خودکارآمدی منجر می‌گردد (چین، ۲۰۱۹). در میانجی‌گری محدودکننده، والدین با اعمال قوانین مشخص، زمان و نوع مصرف رسانه را کنترل می‌کنند. هدف اصلی، محافظت از فرزند در برابر فرصت‌های ناامن، پیشگیری از افراط و کنترل پیامدهای منفی فضای مجازی است (فریدیش^۹ و همکاران، ۲۰۱۵). این رویکرد برای کودکانی که دچار ضعف خودکنترلی یا وابستگی به محرک‌های بیرونی هستند، کارکرد مطلوبی دارد؛ هرچند

^۱ Valkenburg^۲ Livingstone^۳ Chen & Shi^۴ Chen & Shi^۵ Liu & Ginther^۶ (Witkin & Goodenough^۷ Collier^۸ Troseth^۹ Friedrichs

مطالعات مختلف هشدار داده‌اند که محدودیت افراطی می‌تواند مقاومت روانی، دلزدگی یا حتی سرکشی و رفتار ناسازگارانه را در کودک به دنبال آورد (مورینی^۱ و همکاران، ۲۰۱۵ و دسلندس و کولوتوژ^۲، ۲۰۰۲). والد در این روش باید تعادل میان حمایت و کنترل را رعایت کرده و به تدریج استقلال کودک را تقویت کند. در نهایت میانجی‌گری مشارکتی یا همراهانه نوعی است که والد ضمن حضور مشترک در فعالیت‌های آنلاین - مانند بازی، درس یا تماشای محتوا - تجربه رسانه‌ای را برای کودک امن‌تر و لذت‌بخش‌تر می‌سازد (کوین^۳ و همکاران، ۲۰۱۱، استین^۴ و همکاران، ۲۰۰۶). هدف این روش افزایش حس تعلق، مسئولیت‌پذیری، مهارت‌های اجتماعی و بهبود کیفیت رابطه والد-کودک است (بدری^۵ و همکاران ۲۰۱۷). مطالعات کیفی نشان داده‌اند که همبازی بودن والد با کودک، سطح سواد رسانه‌ای و تعاملات شناختی او را ارتقا می‌دهد. بدین ترتیب با توجه به این سه الگوی تعیین شده در میانجی‌گری والدین می‌توان عنوان داشت که یک عنصر مهم اساسی یادگیری کودکان را حضور و نقش والدین تعیین می‌کنند در این میان باید در نظر داشت که مطالعات جدید انواع بیشتری از میانجی‌گری مانند مدل‌سازی رفتاری والد، آموزش سواد رسانه‌ای بنیادی، مراقبت غیرمستقیم و نظارت پس‌زمینه‌ای را نیز مطرح کرده‌اند که می‌تواند با مطالعات جدید به صورت تلفیقی کاربست شود (هارستن^۶ و همکاران، ۲۰۲۱). برای مثال، والدین می‌توانند ضمن آموزش مهارت تفکر انتقادی، الگوی رفتار صحیح و استفاده مسئولانه را ارائه دهند و ضمناً ابزارهای کنترل والدین را برای محافظت و تنظیم دسترسی فرزند به کار برند. نکته قابل توجه در اهمیت نقش میانجی‌گری والدین در این است که پژوهش‌های تجربی بارها نشان داده‌اند که اثر مثبت میانجی‌گری آموزنده برای کودکان با سبک‌شناختی مستقل و سطح خودکنترلی بالا بسیار چشمگیر است، اما همان رویکرد برای کودکان دارای سبک وابسته با خودکنترلی پایین ممکن است ناکافی باشد و حتی منجر به آشفتگی شناختی شود. (زنگ و ایکسیا^۷، ۲۰۰۷ و کوئو^۸ و همکاران، ۲۰۲۲).

در مقابل، اعمال مقررات محدودکننده و مشارکت والد در کودکان با نیاز به هدایت و حمایت بیشتر مفید است؛ البته اگر با روند تربیتی و رشد اجتماعی کودک هماهنگ باشد (دراگر و لیوگستون^۹، ۲۰۱۲) تلفیق مدل‌های نظارتی، همبازی و آموزنده با توجه به تفاوت‌های فردی و شناختی در خانواده‌های موفق، نتایج یادگیری بالاتر و رضایت دانش‌آموزان را به دنبال داشته است (کویین^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۱). بنابراین پر واضح است که آشکارسازی اثر مستقیم هریک از انواع میانجی‌گری والدین بر نتایج یادگیری آنلاین، و روشن کردن ضرورت تطبیق و هم‌ترازی رفتار والدین در ویژگی‌های شناختی و شخصیتی کودک نهفته است (توس^{۱۱}، ۲۰۲۱)، تغییر فرهنگ تربیت رسانه‌ای و توانمندسازی والدین، می‌تواند از آسیب‌های احتمالی (مانند اعتیاد اینترنتی، افت تحصیلی، شورش رفتاری، دلزدگی و رفتارهای ضد اجتماعی) پیشگیری کند و در عین حال رشد شناختی، خودمختاری و مسئولیت‌پذیری کودکان را افزایش دهد. (ونگ^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۳ و لینگستون و هسپر^{۱۳}، ۲۰۰۸، شین^{۱۴}، ۲۰۱۸). بنابراین به نظر می‌رسد که در مطالعات وابسته به آموزش در تمام نقاط دنیا این نوعی ضرورت کاربردی است که آموزش والدین، طراحی بسته‌های تربیتی و مداخلات مبتنی بر سنجش سبک‌شناختی و توانایی‌های فردی کودکان بر نظام‌های آموزشی و خانواده‌ها مد نظر قرار بگیرد چرا که این امر نه فقط کیفیت آموزش را تضمین می‌کند بلکه سلامت روان و اجتماعی نسل جوان را نیز پایدارتر می‌سازد (سویوف^{۱۵} و همکاران، ۲۰۲۴). همین ضرورت علمی است که در نگاه والکرنبورگ^{۱۶} و همکارانش در سال ۱۹۹۹ تعامل

^۱ Moroni

^۲ Deslandes & Cloutier

^۳ Coyne

^۴ Eastin

^۵ Badri

^۶ Hartshorne

^۷ Zeng & Xia

^۸ Cao

^۹ Duerager & Livingstone

^{۱۰} Coyne

^{۱۱} Tus

^{۱۲} Wang

^{۱۳} Livingstone & Helsper

^{۱۴} Shin

^{۱۵} Soyoof

^{۱۶} Valkenburg

فعال والدین بیشترین اثر مثبت را بر یادگیری و رفتارهای رسانه‌ای کودک دارد و در مقابل، محدودکننده بودن والدین گاهی منجر به مقاومت یا رفتار ناسازگارانه می‌گردد.

در دیدگاه کولر^۱ و همکارانش در سال ۲۰۱۶ نیز نگاه والکرنبورگ و همکارانش تصدیق می‌گردد از دید آنها نتایج مشابهی مبنی بر مطلوبیت همبازی بودن والد برای یادگیری عمیق و مهارت‌های اجتماعی کودکان مطرح است، که این امر تا حد زیادی با خلق و خوی کودک در ارتباط است. زنگ و ایکسیا^۲ در سال ۲۰۰۷ نیز بیان می‌دارند که کودک با سبک‌شناختی مستقل، در مدل کنترل-آموزنده^۳ بهترین نتایج را کسب می‌کند، اما در سبک وابسته، مقررات و کنترل برنامه‌ای مؤثرتر است. مبتنی بر ابعاد نظریه این دیدگاه‌ها و اهمیت ساختاری هریک از مطالعات انجام شده باید عنوان شود که فقدان مطالعات متقاطع مبتنی بر سنجش واقعی سبک‌شناختی کودک، مقایسه طولی و اثرات ترکیبی انواع میانجی‌گری والدین در بیشتر مطالعات بعنوان خلا در نظر گرفته می‌شود (دسلنتر و کولتر^۴، ۲۰۰۲). همچنین برخی مطالعات به تفاوت‌های فرهنگی، باورهای خانوادگی و سطح سواد رسانه‌ای والدین توجه نکرده و تأثیر زمینه‌های اجتماعی را نادیده گرفته‌اند. به سبب وجود همین خلاها و نبود مطالعات پایه نظری در برخی کشورها به ویژه کشورهای توسعه یافته به نظر می‌رسد نیاز به مطالعه عمیق‌تر با مولفه‌های ساختار مند و بومی شده وجود دارد. در اغلب کشورهای در حال توسعه به سبب نبود زیرساخت‌های حمایتی و فناوری مناسب و عدم آمادگی لازم برای مواجهه با نیازهای آموزشی کودکان یادگیری پدیده کسل کننده، طولانی و در برخی موارد ناکارآمد خواهد شد، بنابراین این مطالعه تلاش دارد که با شناسایی و تحلیل عمیق انواع میانجی‌گری والدین، تبیین رابطه میان آنها و اثر تعدیلی ویژگی‌های شناختی، نقد نقاط ضعف مطالعات قبلی و ارائه راهکارهای کاربردی برای ارتقای کیفیت یادگیری آنلاین و سلامت روانی کودکان به ویژه در محدوده جغرافیایی که مطالعات محدود در این زمینه شده است به مامکان ارائه ساختار شفاف‌تر در زمینه آموزش دهد و مسیری برای پژوهش‌های پس از خود باز کند.

روش‌شناسی پژوهش

مطالعه حاضر از نوع شبه‌آزمایشی (پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل) و کاربردی است که با هدف بررسی تأثیر میانجی‌گری والدین بر عملکرد یادگیری کودکان در محیط‌های آنلاین انجام شد. جامعه آماری شامل تمام دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع ابتدایی شهرستان سبزوار در مهرماه ۱۴۰۴ (حدود ۵۰۰۰ نفر) بود. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای - طبقه‌ای چندمرحله‌ای انجام گرفت؛ شهرستان به پنج منطقه (مرکزی، شمالی، جنوبی، شرقی، غربی) تقسیم و از هر منطقه یک مدرسه ابتدایی به طور تصادفی انتخاب شد، سپس بر اساس جمعیت پایه‌های اول تا ششم هر مدرسه، ۱۰ تا ۳۰ دانش‌آموز با جدول اعداد تصادفی برگزیده شدند تا مجموع ۹۶ نفر (۴۰ دختر، ۵۶ پسر) در بازه سنی ۶ تا ۱۲ سال به دست آید؛ بدون افت آزمودنی، تحقیق روی همین نمونه اجرا شد. ابزارهای جمع‌آوری داده شامل محتوای آموزشی ۱۲ دقیقه‌ای ریاضی (آزمون شکلی، اشکال هندسی، عملیات ریاضی با کارت‌های تصویری در چهار بخش: شناسایی اشکال، شناخت عملیات، مطابقت اعداد) ارائه‌شده از طریق آی‌پد و الگوبرداری‌شده از هی و لی (۲۰۲۳)، آزمون سبک‌شناختی EFT (۲ تمرین + ۱۰ سؤال رسمی، آلفای کرونباخ ۰.۷۳ در مطالعات هی^۵ و لی^۶) و آزمون خودکنترلی برو نرو^۷ (مهار پاسخ روی صفحه وب آی‌پد، تأییدشده توسط لی و همکاران ۲۰۱۸ و ویب^۸ و همکاران ۲۰۱۲) بودند.

آزمون‌ها توسط دو دانشجوی کارشناسی‌ارشد روان‌شناسی تربیتی و علوم تربیتی با مهارت‌های لازم، به صورت فردی در اتاق آرام مدرسه یا منزل اجرا شد. روند مطالعه در سه مرحله پیوسته پیش رفت: ابتدا در مرحله آماده‌سازی (پیش‌آزمون)، همه شرکت‌کنندگان EFT و Go/No-Go را انجام دادند تا سبک‌شناختی (زمینه‌مند FID/زمینه‌گریز FD) و سطح خودکنترلی (بالا/پایین) تعیین شود و پیش‌آزمون ریاضی برای کنترل مهارت‌های پایه (عدم تسلط قبلی) سنجیده شد؛ سپس در مرحله

^۱ Collier

^۲ Zeng & Xia

^۳ learner control)

^۴ Deslandes & Cloutier,

^۵ Hie

^۶ Li

^۷ Go/No-Go

^۸ Wieb

یادگیری، کودکان ۱۲ دقیقه درس ریاضی دریافت کردند و والدین با رفتار معمول حمایتی شرکت نمودند (تعاملات با رضایت والدین و یادداشت کاغذی ضبط شد، مشارکت والدینی بر اساس صدک ۵۰ به گروه‌های بیشتر/کمتر تقسیم گردید)؛ سرانجام در پس‌آزمون (۵ دقیقه پس از درس)، همان سؤالات پیش‌آزمون تکرار و پاسخ‌ها ثبت شد (مدت ۵ دقیقه). این چارچوب شبه‌آزمایشی با کنترل متغیرهای پایه، ابزارهای استاندارد و اجرای دقیق، امکان بررسی نقش میانجی‌گری والدین را فراهم و اعتبار داده‌ها را تضمین می‌کند.

یافته‌ها

نتایج یافته‌ها در این بخش به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود. در گام نخست بررسی اثر سبک‌شناختی (FD و FID) و میزان میانجی‌گری والدین (کم LPMF و زیاد HPMF) و همچنین تعامل این دو عامل بر یادگیری آنلاین کودکان. مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این بخش در واقع شاخص‌های مورد مطالعه به صورت توصیفی مورد بررسی قرار می‌گیرند. میانگین و انحراف معیار نمرات در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: نتایج یادگیری کودکان در گروه‌های مختلف سبک‌شناختی

خودکنترلی بالا (HSC)	خودکنترلی پایین (LSC)	سبک‌شناختی مستقل از سبک‌شناختی وابسته به میانجی‌گری والدین	میانجی‌گری والدین
(میانگین $\pm$ انحراف معیار)	(میانگین $\pm$ انحراف معیار)	میدان (FID) (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	میدان (FD) (میانگین $\pm$ انحراف معیار)
(۲۶ = تعداد) ۵,۱۲ $\pm$ ۲,۲۱	(۲۶ = تعداد) ۳,۸۸ $\pm$ ۲,۰۷	(۳۳ = تعداد) ۵,۲۱ $\pm$ ۲,۲۲	(۱۹ = تعداد) ۳,۲۶ $\pm$ ۱,۵۹
(۱۷ = تعداد) ۳,۸۸ $\pm$ ۲,۰۳	(۲۶ = تعداد) ۴,۳۸ $\pm$ ۱,۹۸	(۱۸ = تعداد) ۴,۸۳ $\pm$ ۲,۰۷	(۲۵ = تعداد) ۳,۷۵ $\pm$ ۱,۸۴
(۴۳ = تعداد) ۴,۶۳ $\pm$ ۲,۲۰	(۵۲ = تعداد) ۴,۱۳ $\pm$ ۲,۰۲	(۵۱ = تعداد) ۵,۰۸ $\pm$ ۲,۱۵	(۴۴ = تعداد) ۳,۵۲ $\pm$ ۱,۷۳

جدول نشان می‌دهد:

- در گروه میانجی‌گری کمتر (LPMF)، کودکان با سبک‌شناختی مستقل (FID) میانگین یادگیری بالاتری نسبت به گروه وابسته به زمینه (FD) داشتند (۲۱/۵ در برابر ۲۶/۳).
- در گروه میانجی‌گری بیشتر (HPMF)، الگو اندکی متفاوت بود؛ عملکرد کودکان FD به صورت نسبی بهبود یافته و میانگین گروه FID کاهش یافت.
- در تحلیل مبتنی بر سطوح خودکنترلی مشخص شد که کودکان HSC تحت شرایط میانجی‌گری کمتر عملکرد بالاتری نسبت به شرایط میانجی‌گری بیشتر داشتند؛ اما برای کودکان LSC تفاوت چشمگیری مشاهده نشد.
- اثر اصلی مربوط به سبک‌شناختی (به نفع FID) و نشانه‌هایی از اثر تعاملی میان خودکنترلی و میزان میانجی‌گری والدین مشاهده می‌شود.

در بخش تحلیل استنباطی، با هدف بررسی تفاوت عملکرد یادگیری آنلاین کودکان بر اساس سبک‌های شناختی (وابسته به زمینه FD و مستقل از زمینه FID)، میزان میانجی‌گری والدین (کم LPMF و زیاد HPMF) و همچنین نقش سطوح خودکنترلی کودکان (پایین و بالا)، تحلیل مانکوا و آزمون‌های واریانس دوطرفه اجرا شد. پیش از انجام تحلیل‌های اصلی، شاخص‌های توصیفی مرتبط با این متغیرها نشان داد که کودکان دارای سبک‌شناختی مستقل از زمینه (FID) به‌ویژه در وضعیت میانجی‌گری کمتر والدین، میانگین نمرات یادگیری بالاتری نسبت به کودکان وابسته به زمینه (FD) داشته‌اند؛ درحالی‌که در شرایط میانجی‌گری بیشتر، این اختلاف کاهش یافته و عملکرد گروه FD اندکی بهبود پیدا کرده است. همچنین، بررسی‌های اولیه مربوط به خودکنترلی نشان داد که کودکان با خودکنترلی بالا در شرایط میانجی‌گری کمتر عملکرد بهتری نسبت به میانجی‌گری بیشتر دارند؛ اما این الگو در کودکان دارای خودکنترلی پایین دیده نشد.

نتایج تحلیل مانکوا نشان داد که اثر اصلی سبک‌شناختی بر عملکرد یادگیری آنلاین کودکان از لحاظ آماری معنادار نبود و اگرچه میانگین نمرات کودکان FID در هر دو سطح میانجی‌گری بالاتر از FD بود، این تفاوت معنادار تشخیص داده نشد (F(۱)،

(۸۸)، $(p = .04, d = .53)$. همچنین میزان میانجی‌گری والدین نیز اثر اصلی معناداری بر یادگیری آنلاین نداشت و تفاوت مشاهده‌شده میان LPMF و HPMF از لحاظ آماری قابل تفسیر نبود. علاوه‌براین، اثر تعاملی سبک‌شناختی و میانجی‌گری والدین نیز معنادار به دست نیامد و نشان داد که ترکیب این دو عامل تغییر قابل توجهی در عملکرد یادگیری ایجاد نمی‌کند. در مرحله دوم تحلیل، برای بررسی نقش تلفیقی سطوح خودکنترلی (پایین و بالا) و نوع میانجی‌گری والدین، تحلیل واریانس دوطرفه با کنترل متغیرهای زمینه‌ای همچون سن و سطح اولیه مهارت‌های تحصیلی انجام شد. نتایج نشان داد که اثر اصلی خودکنترلی بر عملکرد یادگیری آنلاین معنادار نیست $(F(1, 79) = .13, p = .71)$ و نمی‌توان ادعا کرد که کودکان با خودکنترلی بالا عملکرد کلی بهتری نسبت به کودکان با خودکنترلی پایین دارند. همچنین نوع میانجی‌گری والدین اگرچه در مرز معناداری قرار داشت، اما به سطح معناداری قطعی نرسید $(F(1, 79) = .10, p = .07)$ و الگوی توصیفی نشان داد که میانجی‌گری فعال والدین به طور متوسط عملکرد بهتری در یادگیری ایجاد می‌کند. با این حال، اثر تعاملی خودکنترلی و نوع میانجی‌گری والدین نیز معنادار نبود $(F(1, 79) = .15, p = .28)$ اما تحلیل اثرات ساده نشان داد که این عدم معناداری کلی نباید موجب نادیده گرفتن روند تعاملی میان این متغیرها شود؛ به‌ویژه اینکه برای کودکان با خودکنترلی پایین، میانجی‌گری فعال والدین به‌طور محسوسی عملکرد بالاتری ایجاد کرده است، درحالی‌که برای کودکان با خودکنترلی بالا تفاوت معناداری بین دو نوع میانجی‌گری مشاهده نشد.

بنابراین، اگرچه اثرات اصلی سبک‌شناختی، میانجی‌گری والدین و خودکنترلی به‌صورت مستقل به سطح معناداری نرسیدند، اما الگوهای توصیفی و بررسی اثرات ساده نشان دادند که اثرگذاری شیوه‌های میانجی‌گری والدین وابستگی قابل توجهی به ویژگی‌های شناختی و تنظیمی کودک دارد. به‌طور خاص، کودکان دارای خودکنترلی ضعیف از میانجی‌گری فعال والدین بیشترین بهره را می‌برند و همچنین کودکان مستقل از زمینه در شرایطی که دخالت والدین کمتر است، عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند. این نتایج تأکید می‌کند که در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و طرح‌ریزی مداخلات خانوادگی، توجه به ترکیب ویژگی‌های شناختی کودک و نوع میانجی‌گری والدین ضرورت دارد؛ زیرا یک شیوه واحد برای همه کودکان کارآمد نخواهد بود و اثربخشی مداخلات تربیتی به شدت وابسته به ویژگی‌های فردی کودکان است.

جدول ۲ بررسی اثر میانجی با آزمون مانکوا

خودکنترلی بالا (HSC) میانگین $\pm$ انحراف معیار	خودکنترلی پایین (LSC) میانگین $\pm$ انحراف معیار	نوع میانجی‌گری والدین
۵۰۸ $\pm$ ۳۲ (تعداد = ۲۵)	۱۰۹۰ $\pm$ ۸۰ (تعداد = ۲۳)	فعال (AM)
۱۵ $\pm$ ۵۹ (تعداد = ۲۲)	۲۰۰ $\pm$ ۱۶ (تعداد = ۲۲)	محدودکننده (RM)
۱۱ $\pm$ ۹۵ (تعداد = ۴۷)	۹۶ $\pm$ ۴۸ (تعداد = ۴۵)	کل

بحث و نتیجه‌گیری

با گسترش یادگیری غیرحضوری و فضای آنلاین، لزوم توجه جدی به نقش والدین در حمایت و هدایت تحصیلی کودکان بیش از پیش اهمیت یافته است. این پژوهش ضمن بررسی تأثیرات میانجی‌گری والدین و ویژگی‌های شناختی کودکان در یادگیری آنلاین، یافته‌های تحلیلی و قابل تعمیمی فراهم کرده است. دراین مطالعه متوجه شدیم که تعامل میان میزان میانجی‌گری والدین و توانایی خودکنترلی کودکان، نقشی کلیدی در تعیین کیفیت یادگیری آنلاین ایفا می‌کند. زمانی که میانجی‌گری والدین کم است، کودکان با خودکنترلی بالا، توانستند عملکرد بهتری در یادگیری آنلاین داشته باشند؛ معنایش این است که کودکان خودکنترل‌گری که قادر به تنظیم و مدیریت توجه خود هستند، حتی در نبود نظارت مستمر والدین، می‌توانند تمرکز و یادگیری مؤثری داشته باشند. اما در شرایط میانجی‌گری بالا، تفاوت معناداری بین کودکان با سطوح متفاوت خودکنترلی مشاهده نشد. در واقع می‌توان در بسط نتایج چنین بیان داشت که والدین در موارد کودکان با خودکنترلی پایین‌تر نیازمند مداخله و حمایت بیشتر هستند و در غیر این صورت کودکان ممکن است در محیط‌های دیجیتال حواس‌پرت شوند و یادگیری آن‌ها کاهش یابد. میانجی‌گری فعال والدین که شامل پرسشگری، بحث و حمایت آموزشی است، نسبت به میانجی‌گری محدودکننده که بیشتر شامل اعمال قوانین و کنترل خارجی است، اثربخشی بیشتری در ارتقای یادگیری آنلاین داشته است. کودکان تحت روش

میانجی‌گری فعال در یادگیری بهتر عمل کردند، به‌ویژه آن‌هایی که خودکنترلی پایین داشتند. این حمایت فعال، فراتر از کنترل صرف، به فرایند درک بهتر، تعمیق مفاهیم و پرورش تفکر انتقادی منجر می‌شود.

از سوی دیگر، سبک‌شناختی مستقل کودکان (FID) که با توانایی پردازش مستقل و خودتنظیمی بالاتر همراه است، عملکرد بهتری در یادگیری آنلاین از خود نشان داد. این کودکان در شرایطی که میانجی‌گری والدین کمتر بود، عملکرد برتری داشتند، زیرا فضای آزادی و خودمدیریتی بیشتری برای یادگیری داشتند. کودکان با سبک‌شناختی وابسته‌تر (FD) بیشتر به حمایت و نظارت والدین نیاز دارند و در شرایط میانجی‌گری بالا عملکرد بهتری نشان دادند. این تطابق رفتار والدین با ویژگی‌های شناختی کودک حیاتی است.

این نتایج در راستای یافته‌های پیشین پژوهش‌هایی است که نشان می‌دهند اثرگذاری میانجی‌گری والدین بر کودکان، بسته به ساختارشناختی، رفتاری و شخصیتی آن‌ها متفاوت است. پژوهش‌ها بر نقش حمایت‌های رفتاری، آموزشی و مشارکتی والدین در ارتقای سواد رسانه‌ای، خودکارآمدی و مشارکت کودکان در فضای دیجیتال تأکید دارند و هشدار می‌دهند کنترل‌های بیش از حد والدین ممکن است منجر به مقاومت یا دلزدگی در کودکان شود. همچنین ترکیب میانجی‌گری‌های فعال، محدودکننده و همراهانه در برخی خانواده‌ها نتایج بهتری ایجاد می‌کند.

اما آنچه در این مطالعه حائز اهمیت است این است که این مطالعه به مانند سایر مطالعات همواره با مشکلاتی مواجهه بوده است مانند تعداد محدود شرکت‌کنندگان و تجربیات یک جلسه آموزشی، بنابراین پیشنهاد می‌شود تحقیقات آتی با نمونه‌های گسترده‌تر و چند جلسه آموزشی، به بررسی گسترش یافته‌تر و تأیید تعاملات میانجی‌گری و ویژگی‌های کودک بپردازند. همچنین توجه ویژه به زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت و زیرساخت‌های فناوری ضروری است

منابع

- Badri, M., Alnuaimi, A., Al Rashedi, A., Yang, G., & Tamsah, K. (۲۰۱۷). School children's use of digital devices, social media and parental knowledge and involvement—The case of Abu Dhabi. *Education and Information Technologies*, ۲۲(۵), ۲۶۴۵–۲۶۶۴. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9505-7>
- Cao, M., Zhu, X. Y., & Shen, S. S. (۲۰۲۲). A study on grade ۷–۱۲ students' online learning performance with their parental involvement: Investigation and research report I on online teaching in primary and secondary schools in Jiangsu Province. *Journal of East China Normal University (Educational Sciences)*, (۰۴), ۱۶–۲۸. <https://doi.org/10.13۳۸۲/j.cnki.۱۰۰۰-۵۵۶۰.۲۰۲۲.۰۴.۰۰۲>
- Chen, L., & Shi, J. (۲۰۱۹). Reducing harm from media: A Meta-Analysis of parental mediation. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, ۹۶(۱), ۱۷۳–۱۹۳. <https://doi.org/10.11۷۷/۱۰۷۷۶۹۹۰.۱۸۷۵۴۹۰۸>
- Chen, Q. (۲۰۱۹). *Contemporary psychology of education* (۳rd ed.). Beijing Normal University.
- Collier, K. M., Coyne, S. M., Rasmussen, E. E., Hawkins, A. J., Padilla-Walker, L. M., Erickson, S. E., & Memmott-Elison, M. K. (۲۰۱۶). Does parental mediation of media influence child outcomes? A Meta-Analysis on media time, aggression, substance use, and sexual behavior. *Developmental Psychology*, ۵۲(۵), ۷۹۸–۸۱۲. <https://doi.org/10.1۰۳۷/dev۰۰۰۱۰۸>
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Stockdale, L., & Day, R. D. (۲۰۱۱). Game on... girls: Associations between co-playing video games and adolescent behavioral and family outcomes. *Journal of Adolescent Health*, ۴۹(۲), ۱۶۰–۱۶۵. <https://doi.org/10.1۰۱۶/j.jadohealth.۲۰۱۰.۱۱.۲۴۹>
- Dedkova, L., & Smahel, D. (۲۰۲۰). Online parental mediation: Associations of family members' characteristics to individual engagement in active mediation and monitoring. *Journal of Family Issues*, ۴۱(۸), ۱۱۱۲–۱۱۳۶. <https://doi.org/10.1۱۷۷/۰۱۹۲۵۱۳X۱۹۸۸۸۲۵۵>
- Deslandes, R., & Cloutier, R. (۲۰۰۲). Adolescents' perception of parental involvement in schooling. *School Psychology International*, ۲۳(۲), ۲۲۰–۲۳۲. <https://doi.org/10.1۱۷۷/۰۱۴۳۰۳۴۳۰۲۰۲۳۰۰۲۹۱۹>
- Duerager, A., & Livingstone, S. (۲۰۱۲). *How can parents support children's internet safety?* London School of Economics, EU Kids Online.
- Eastin, M. S., Greenberg, B. S., & Hofschire, L. (۲۰۰۶). Parenting the internet. *Journal of Communication*, ۵۶(۳), ۴۸۶–۵۰۴. <https://doi.org/10.1۱۱۱/j.۱۴۶۰-۲۴۶۶.۲۰۰۶.۰۲۹۷.x>
- Friedrichs, H., von Gross, F., Herde, K., & Sander, U. (۲۰۱۵). Parents' views of video games: Habitus forms in the context of parental mediation. *The Journal of Media Literacy Education*, ۷(۱), ۵۸. <https://doi.org/10.۲۲۸۶/jmle-۷-۱-۱>
- Hartshorne, J. K., Huang, Y. T., Paredes, P. M. L., Oppenheimer, K., Robbins, P. T., & Velasco, M. D. (۲۰۲۱). Screen time as an index of family distress. *Current Research in Behavioral Sciences*, ۲, ۱۰۰۰۲۳. <https://doi.org/10.1۰۱۶/j.crbeha.۲۰۲۱.۱۰۰۰۲۳>
- He, X., & Li, Y. (۲۰۲۳). Effect of learning methods and cognitive characteristics on preschoolers' online English attainment. *Education and Information Technologies*, ۲۸(۹), ۱۱۷۱۳–۱۱۷۳۱. <https://doi.org/10.1۰۰۷/s1۰۶۳۹-۰۲۲-۱۱۵۵۱-۱>

- Hu, X. Y., Lin, Z. R., & Liang, J. Q. (۲۰۲۰). Online instruction during the COVID-۱۹ outbreak, is the Home-School collaboration ready? Modern Distance Education, (۰۳), ۳-۸. <https://doi.org/10.13927/j.cnki.yuan.2020.02.006>
- Li, H., Subrahmanyam, K., Bai, X., Xie, X., & Liu, T. (۲۰۱۸). Viewing fantastical events versus touching fantastical events: Short-term effects on children's inhibitory control. Child Development, ۸۹(۱), ۴۸-۵۷. <https://doi.org/10.1111/cdev.12822>
- Liu, Y. L., & Ginther, D. (۱۹۹۹). Cognitive styles and distance education. Online Journal of Distance Learning Administration, ۲(۲). <https://ojdla.com/archive/fall99/liu22.pdf>
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (۲۰۰۸). Parental mediation of children's internet use. Journal of Broadcasting & Electronic Media, ۵۲(۴), ۵۸۱-۵۹۹. <https://doi.org/10.1080/08838150.2008.2437396>
- Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E. J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G. A., & Folkvord, F. (۲۰۱۷). Maximizing opportunities and minimizing risks for children online: The role of digital skills in emerging strategies of parental mediation. Journal of Communication, ۶۷(۱), ۸۲-۱۰۵. <https://doi.org/10.1111/jcom.12277>
- Moroni, S., Dumont, H., Trautwein, U., Niggli, A., & Baeriswyl, F. (۲۰۱۵). The need to distinguish between quantity and quality in research on parental involvement: The example of parental help with homework. The Journal of Educational Research, ۱۰۸(۵), ۴۱۷-۴۳۱. <https://doi.org/10.1080/00220272.2014.901283>
- Nikken, P., Jansz, J., & Schouwstra, S. J. (۲۰۰۷). Parents' interest in videogame ratings and content descriptors in relation to game mediation. European Journal of Communication, ۲۲, ۳۱۵-۳۳۶. <https://doi.org/10.1177/02673231.07.099684>
- Shin, W. (۲۰۱۸). Empowered parents: The role of self-efficacy in parental mediation of children's smartphone use in The United States. Journal of Children and Media, ۱۲(۴), ۴۶۵-۴۷۷. <https://doi.org/10.1080/17448299.2018.1486331>
- Soyooof, A., Reynolds, B. L., Neumann, M., Scull, J., Tour, E., & McLay, K. (۲۰۲۴). The impact of parent mediation on young children's home digital literacy practices and learning: A narrative review. Journal of Computer Assisted Learning, ۴۰(۱), ۶۵-۸۸. <https://doi.org/10.1111/jcal.12866>
- Tal, C., Tish, S., & Tal, P. (۲۰۲۲). Parental perceptions of their preschool and elementary school children with respect to teacher-family relations and teaching methods during the first COVID-۱۹ lock-down. Pedagogical Research, ۷(۱), em۰۱۱۴. <https://doi.org/10.29333/pr/11518>
- Tus, J. (۲۰۲۱). Amidst the Online Learning in the Philippines: The Parental Involvement and Its Relationship to the Student's Academic Performance. International Engineering Journal for Research & Development, ۶(۳). <https://doi.org/10.30842/m9.figshare.14776347.v1>
- Valkenburg, P. M., Krcmar, M., Peeters, A. L., & Marseille, N. M. (۱۹۹۹). Developing a scale to assess three styles of television mediation: Instructive mediation, restrictive mediation, and social covieing. Journal of Broadcasting & Electronic Media, ۴۳(۱), ۵۲-۶۶. <https://doi.org/10.1080/088381599.9364474>
- Wang, M., Lwin, M. O., Cayabyab, Y. M. T. M., Hou, G., & You, Z. (۲۰۲۳). A Meta-Analysis of factors predicting parental mediation of children's media use based on studies published between ۱۹۹۲-۲۰۱۹. Journal of Child and Family Studies, ۳۲(۵), ۱۲۴۹-۱۲۶۰. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02461-4>
- Wiebe, S., Sheffield, T. D., & Espy, K. A. (۲۰۱۲). Separating the fish from the sharks: A longitudinal study of preschool response inhibition. Child Development, ۸۳(۴), ۱۲۴۵-۱۲۶۱. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01765.x>
- Witkin, H. A., & Goodenough, D. R. (۱۹۸۱). Cognitive styles: Essence and origins. Field dependence and field independence. Psychological Issues, (۵۱), ۱-۱۴۱.
- Zhang, Q. (۲۰۲۳). The effects of screen exposure and parental media intervention on media addiction in preschool children. Studies in Early Childhood Education, (۱۱), ۴۲-۵۴. <https://doi.org/10.1386/j.cnki.sece.2023.11.001>